

Пасічніченко А. В.
доцент кафедри дошкільної освіти
Полтавський національний педагогічний
університет імені В.Г. Короленка,
м. Полтава, Україна

РЕАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО ПІДХОДУ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ ЗВО

Основна ідея студентоцентрованого навчання – це забезпечення у майбутнього фахівця високого рівня конкурентоспроможності на ринку праці. Реалізація студентоцентрованого підходу дозволяє здобувачам освіти успішно набувати компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв’язання комплексних проблем у професійній галузі. Однією із важливих компетентностей у структурі професійної підготовки є психологічна, оскільки вона значною мірою впливає на ефективність професійної діяльності, дозволяє приймати ефективні рішення у процесі реалізації виробничих завдань та уникнути професійних деформацій, розчарування у собі і своїй діяльності.

Аналіз наукових доробок свідчить, що існують різні підходи до визначення поняття «психологічна компетентність». Так, С. Максименко, зазначає, що психологічна компетентність – це система знань про людину як індивіда, суб’єкта, особистість й індивідуальність, включеної в міжособистісну взаємодію, що забезпечує її ефективність [1, с. 10].

О. Бондарчук розглядає психологічну компетентність особистості через успішність, конструктивність її діяльності на основі ефективного застосування психологічних знань і вмінь для розв’язання завдань чи проблем, що стоять перед нею в системі «людина – людина» [2, с. 15].

На думку Я. Барінової, психологічна компетентність особистості – це цілісна соціально-психологічна, інтегральна якість, що дозволяє успішно реалізовувати свій особистісний потенціал, взаємодіяти з іншими людьми, адекватно вирішувати стандартні та особливо нестандартні задачі, які потребують творчості, переживати почуття внутрішнього комфорту та психологічної захищеності [3, с. 30].

Психологічна компетентність визначається як узгодженість між знаннями, практичними вміннями і реальною поведінкою; як сукупність якостей особистості, які забезпечують високий рівень самоорганізації діяльності, і є складовою професійної компетентності, запорукою професіоналізму [4, с. 342].

Успішне формування психологічної компетентності у закладах вищої освіти можливе за реалізації студентоцентрованого підходу, що відповідає сучасним вимогам суспільства. В основі такого підходу, на думку Н. Сосницької, С. Глікман, є ідея людиноцентризму – прагнення реалізовувати підхід, у якому цілісність внутрішнього світу людини забезпечує взаємозв’язок особистості й суспільства. Студентоцентризм поновлює суб’єкта в освіті і скеровує до становлення індивідуальності студента, формування його цілісної особистості [5, с. 378].

Г. Гладких зазначає, що студентоцентрований підхід є необхідною умовою всебічного розвитку особистості здобувача вищої освіти, його підготовки до майбутньої професійної діяльності [6, с. 154].

Умовами реалізації означеного підходу, на думку науковців, є партнерська взаємодія та орієнтація на здобувача вищої освіти як на суб’єкта, який має власні унікальні інтереси, потреби і досвід, який спроможний бути самостійним і відповідальним учасником (агентом) освітнього процесу [7, с. 39], його усесторонній розвиток [6, с. 153].

На нашу думку, за студентоцентрованого підходу, основне спрямування вибору доцільних та обґрунтованих шляхів формування психологічної компетентності – це посилення ролі здобувача вищої освіти як рівноправного учасника освітнього процесу. У зв’язку з цим, важливим є надання переваги проблемним, інтерактивним, дослідницьким,

практичним методам навчання, широке використання діалогічних форм взаємодії, дискусій, проблемних ситуацій та запитань, представлення власних гіпотез, ідей, які формують критичне й творче мислення, створюють атмосферу взаєморозуміння й довіри.

Проведене нами експериментальне дослідження формування психологічної компетентності показало, що майбутні фахівці часто переживають низку труднощів, пов'язаних із застосуванням досягнень психології у практичній професійній діяльності. Зокрема, це недостатній рівень усвідомлення себе як носія і транслятора психологічної компетентності, сумніви в власній професійній самоефективності, розходження між рівнем психологічної інформованості і вмінням практичного використання набутих знань. У зв'язку з цим, орієнтація на розвиток практичних, професійних умінь і навичок студентів спонукала у процесі викладання відійти від інформаційно-накопичувальної моделі викладання до розвитку їх самостійної творчої активності, ініціативності, вироблення власної позиції [4, с. 348].

Важливим в реалізації студентоцентрованого підходу також є добір інноваційних методів викладання, які мотивують до пізнавальної діяльності, сприяють застосуванню знань для виконання практичних професійних завдань, розв'язання педагогічних задач та ситуацій, формують soft skills, такі як критичне мислення, креативність, здатність розв'язувати проблеми, вміння приймати відповідальні рішення та готовність нести за них відповідальність, вміння працювати в команді та ін.

Отже, аналіз наукових доробок дозволяє зробити висновок, що студентоцентрований підхід відповідає вимогам сучасної освіти, дозволяє реалізувати особистісний потенціал, інноваційне мислення, креативність, ініціативність студентів та є важливою умовою успішного формування психологічної компетентності майбутнього фахівця.

Список використаних джерел:

1. Максименко С. Д. Лідерство як функція професійної психологічної компетентності особистості. *Проблеми сучасної психології*. 2014. Вип. 24. С. 7-16.
2. Бондарчук О. І. Зміст і структура психологічної компетентності керівників освітніх організацій. *Науково-методичні засади формування психологічної компетентності керівників освітніх організацій у системі післядипломної педагогічної освіти: наук.-метод. посіб./ за наук. ред. О.І. Бондарчук*. К.: Педагогічна думка, 2012. С.15-29.
3. Барінова Л.Я. Психологічна компетентність особистості. *Вісник Одеського національного університету. Психологія*. 2014. Т. 19. Вип. 1. С. 29-35.
4. Пасічніченко А.В., Ковалевська Н.В. Формування психологічної компетентності майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу у процесі професійної підготовки. *Педагогіка та психологія: збірник наукових праць*. Харків: Видавець Рожко С.Г., 2016. Вип.53. С.340-349.
5. Сосницька Н., Глікман С. Студентоцентрований підхід до професійної освіти в умовах сталого розвитку суспільства. *Науковий вісник льотної академії. Серія: Педагогічні науки*. 2017. №1. С. 377-381.
6. Гладких Г. В. Забезпечення студентоцентрованого підходу у закладах вищої освіти. *Українські студії в європейському контексті*. 2020. №2. С.153-157.
7. Глушевський В., Метрик Р., Стешенко К. Сучасні виклики вищої освіти: інноваційні тренди у підготовці здобувачів. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2019. С. 38-41.